MATGES

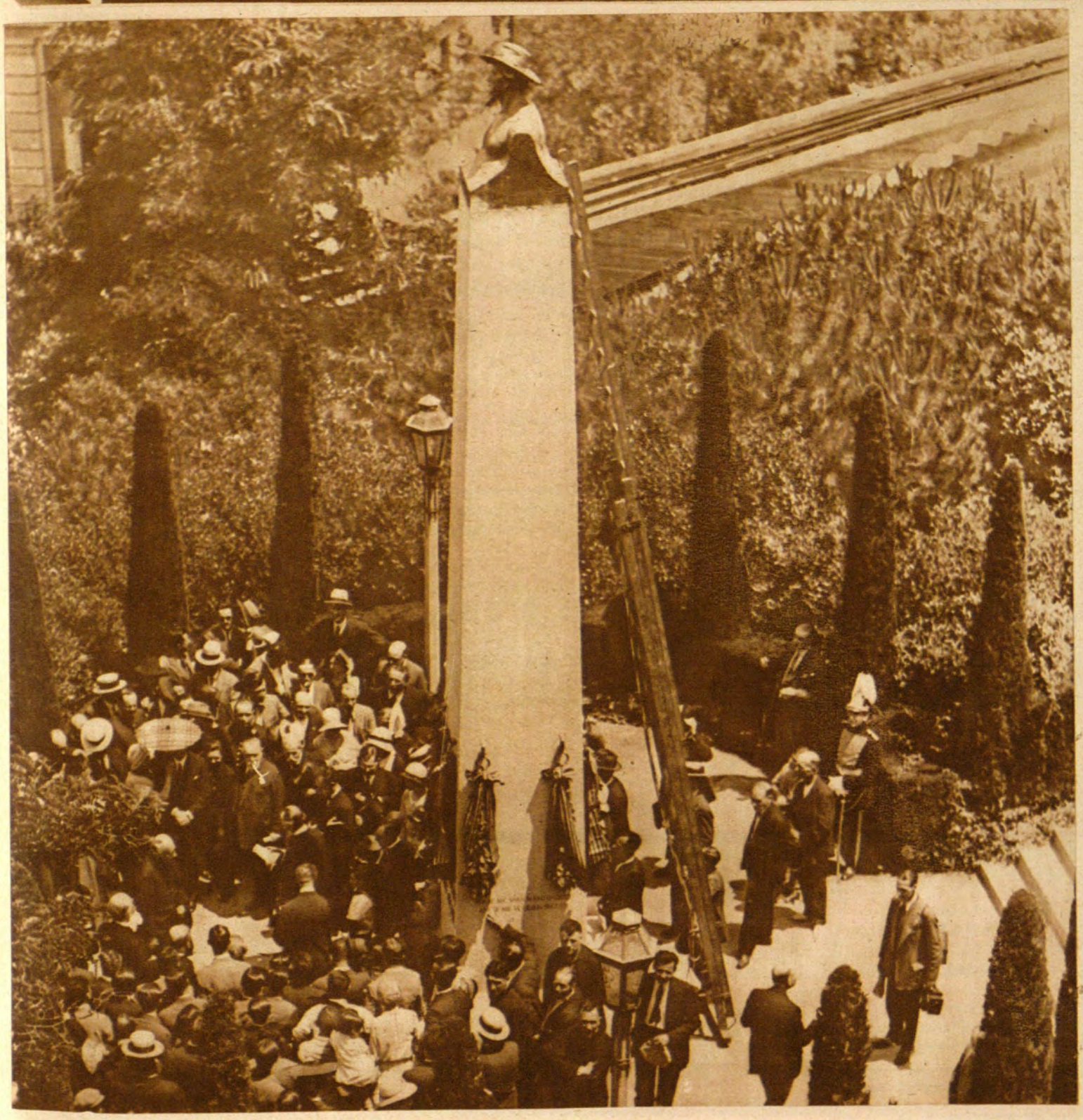
20 CTMS.

Any 1 • Núm. 4

2 de juliol 1930

SETMANARI GRAFIC D' ACTUALITATS BARCELONA

REDACCIO I ADMINISTRACIO LLIBRERIA CATALONIA PLAÇA CATALUNYA 17

EL MONUMENT A MISTRAL

Des de diumenge Mistral té aquest monument a Montjuïc. Les festes del centenari tindran a Barcelona aquest record de pedra i de bronze, en un dels recons més idil·lics de la muntanya. Al peu del monument hi ha, en aquest acte inaugural, la representació del felibrige i de la ciutat

(Foto Sport)

BANC DE CATALUNYA

Capital: 50.000.000 de pessetes

RAMBLA DELS ESTUDIS, 10 - BARCELONA

CASA CENTRAL:

Agència núm. 1: Creu Coberta, 34 — **Agència núm. 3:** Salmerón, 111
Agència núm. 2: Sant Andreu, 146 — **Agència núm. 4:** Rambla del Centre, 37
Agència núm. 5: Plaça Comercial, 10 (Born)

AGENCIES I SUCURSALS:

Barcelona (Sans, Sant Andreu, Gràcia, Rambla del Centre i Plaça Comercial), Madrid, Girona, Les Palmes, Lleida, Tarragona, Anglès, Arbúcies, Arenys de Mar, Arucas, Badalona, Banyoles, Blanes, Calella, Figueres, Hospitalet, Hostalric, Iviça, Igualada, Llagostera, Malgrat, Masnou, Mataró, Molins de Rei, Olot, Palafrugell, Palamós, Portbou, Puerto de la Luz, Santa Coloma de Farnés, Torroella de Montgrí, Valls, Vendrell, Vic, Vilafranca del Penedès

VALORS - CUPONS - GIRS - BANCA

COMPTES CORRENTS - DIPOSITS DE TITOLS - SUBSCRIPCIONS A EMPRESTITS

Agència de préstecs per al BANC HIPOTECARI D'ESPANYA
Ens encarreguem del pagament dels semestres corresponents a préstecs efectuats amb aquest Banc
Cambra cuirassada amb compartiments de lloguer per a la custòdia de títols i objectes de valor

Direcció teleg. i telef: CATALONIABANK
Apartat Correus, 568 - Telèfon 13101

VIATGES CATALONIA

IMATGES

Setmanari gràfic d'actualitats

Número solt: 40 cts.

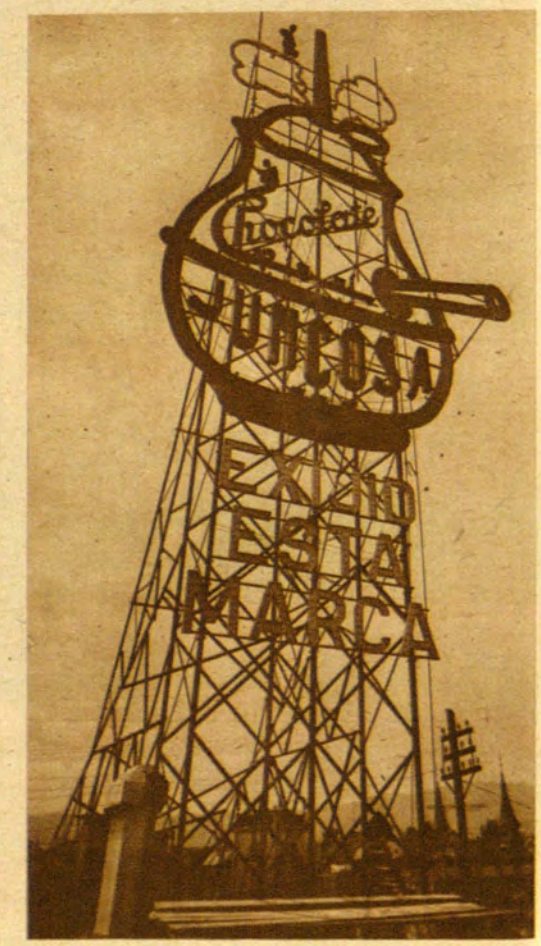
Preus de subscripció:

Barcelona, semestre 10 ptes.
Fora „ 10,50 „

Administració i venda:

Llibreria Catalònia

Plaça Catalunya, 17 - Telèfon 12456

La Xocolatera més gran del món

Marca registrada dels xocolates de l'acreditada Casa Evarist Juncosa

"ACCIO CATALANA"
davant el moment polític

Després de l'Assemblea general de la Lliga Regionalista, en el curs de la qual els senyors Ventosa i Calvell i Raimond d'Abadal varen precisar clarament la posició d'aquest partit en el moment actual, l'opinió esperava, amb un cert interès, la reunió general extraordinària d'Acció Catalana. Aquest interès ha estat avivat, durant el curt interval de temps que ha separat les dues assemblees, per un seguit d'articles polítics apareguts en els òrgans dels respectius partits, la tònica dels quals ha estat, en els republicans, subratllar la posició monàrquica de la Lliga, i en els regionalistes dissimular les seves delaracions dinàstiques amb una ratificació de llur tradicional devoció als ideals catalans.

L'Assemblea general extraordinària d'Acció Catalana tingué lloc dijous passat, dia 26, a les deu del vespre al flamant estatge social d'aquesta entitat, al carrer de les Corts Catalanes. I encara que, donada la proximitat de la «Publi» al Coliseum, algú hagués fet broma a base de la cua de públic que anava a veure i a sentir En Chevalier, el cert és que la sala d'actes d'Acció Catalana es veié materialment atapeïda de socis.

L'ordre del dia de la reunió general esmentada contenia els dos assumptes següents: Reforma dels Estatuts i elecció de nou Consell. Amb l'objectivitat i la imparcialitat que escau a «Imatges», hem de fer constar que entre l'element jove — el més nombrós — que assistia a l'Assemblea, l'elecció del Consell era el punt més important de l'ordre del dia. La candidatura única a base dels senyors Lluís Nicolau d'Olwer, Jaume Bofill i Mates, Josep Sunyol, Josep Barbey, Pelai Vidal de Llobatera, Ramon Abadal, els presidents de les Comisions de Propaganda (Manuel Carrasco) i Organització (Carles Pi i Sunyer) i els representants de Girona (Carles Jordà), de Tarragona (Briansó) i Lleida (Bergós), fou aclamada unànimement.

L'Assemblea, però, s'hauria trobat profundament defraudada si els dos líders del partit no haguessin fet cadascun el seu discurset. En Nicolau d'Olwer, el prestigi més liberal d'Acció Catalana i un dels valors més autèntics de Catalunya, s'aixecà, en obrir-se la sessió, per explicar les vicissituds sofertes pel Consell durant els anys de patacades de la dictadura. Fou breu, precís, sobri, segons les seves habituals característiques oratòries. En canvi, com a fi de festa a honor dels nombrosos socis que havien acudit a l'Assemblea, el rossinyol del partit — Don Jaume Bofill i Mates — pronuncià un breu, però insuperable discurs polític. Si aquest home d'accent floralesc i d'eloqüència literària tingués el to de veu d'un Henry Jarrés, per exemple, fóra el primer orador del segle...

"Acció Catalana no s'aliarà amb cap partit polític que no sigui català, democràtic i explícitament republicà" – diu el líder Bofill i Mates.

En Bofill i Mates, que hagué d'escurçar el seu parlament a requeriments oficiosos del delegat guvernatiu, pogué fer dues afirmacions que feren les delícies de l'Assemblea i d'alguns elements del Consell, com En Sunyol i el mateix Nicolau, els dos notoris esquerrans de la casa: digué, en primer lloc, que els homes d'Acció Catalana acceptaven de tornar a les Corporacions públiques en aquests moments creient que era un deure ciutadà el sacrificar-se per restablir l'ordre jurídic malmès per la dictadura i, sobretot, perquè els inicis polítics de l'actual govern permetien de creure en un veritable desig de tornar a la normalitat. Però que constatant que s'ha produït un atur en aquesta marxa vers la legalitat, si aquest atur es prolonga massa, els homes d'Acció Catalana recaptaran llur llibertat d'acció.

I digué, en segon lloc, parlant d'una possibilitat electoral, que si Acció Catalana s'ha d'aliar amb algú durant les eleccions, només ho farà amb partits que siguin catalans, que siguin demòcrates i que siguin republicans.

Això suposa, explícitament, que Acció Catalana no pot col·laborar amb la Lliga Regionalista. Aquesta declaració, feta des de la tribuna més autoritzada del partit de «La Publicitat», té una transcendència que fóra pueril volguer ocultar.

En Sunyol fou dels que aplaudí amb més calor quan l'Assemblea acollí aquesta declaració d'En Bofill amb una espontània ovació que durà llarga estona.

A dos quarts de dotze l'acte havia acabat i el bon soci d'Acció Catalana baixava Rambla avall, amb un aire somrient, pal·ladejant les declaracions d'En Bofill, i amb l'expressió de cara del que s'acaba de treure un pes de sobre...

DOMENEC DE BELLMUNT

El nou Consell d'Acció Catalana. D'esquerra a dreta: Carles Pi i Sunyer, Ramon Abadal, Carles Jordà, Jaume Bofill i Mates, Nicolau d'Olwer, Josep Barbey, J. I. Sunyol, Pelai Vidal de Llobatera i Manuel Carrasco.

"Potos Gaspar"

El ministre de Justícia del Majzem i altres moros notables a Barcelona

Sidi Bennuna, ex-ministre de Finances, Sidi Mohamed Erhoni, ministre de Justicia del Califa de Tetuan, Sidi Bennani, administrador principal de la Zona del Protectorat espanyol, Sidi Mohamed Afilal, secretari de l'anterior i Sidi Idris er Rifi, en el hall de l'Hotel Colom.

Es tracta de Sa Excel·lència Sidi Mohamed Erhoni, Ministre de Justícia de S. A. Imperial el Califa de Tetuan i el seu secretari Sid Mohamed Afilal, Sidi Idris er Rifi, baixà d'Arzila; Sidi Bennani, administrador principal de la Zona del Protectorat espanyol i Sidi Bennuna, ex-ministre de Finances. Els acompanya el comandant don Genar Uriarte, de la zona de Laratxe. La visita no pot pas ésser més egrègia.

Llurs xilabes, turbants, vestits blancs i sabates de cuiro s'exhibeixen aquests dies a l'Hotel Colom. Llevat d'aquests detalls d'indumentària, són uns turistes com qualsevol altre: *Sleeping car* i hotels de primera. Els que aguantaven el tipus, és a dir la raça, eren els seu rebesavis. Aquests vénen sense vaixells i sense esclaves. Unes petites recomanacions al *maître* per no trair el Coran i res més. Porten un ex-ministre, Bennuna, que ja havia estat a Barcelona i és un excel·lent intèrpret. No els queda, doncs, ni el recurs del llenguatge per fer al seu volt allò que se'n diu ambient oriental. A més, són comissió oficial, cosa que els prohibeix, sembla, de fer declaracions.

El ministre de Justicia del Califa de Tetuan contempla la bandera catalana que hi havia en la portada del segon número d'IMATGES

Comencem l'interrogatori al ministre de Justícia del Majzem:

—Una impressió del viatge...

—Molts dels visitants no coneixien res d'Espanya i han quedat literalment enlluernats. Sevilla i Còrdova, sobretot, ens han produït una emoció molt viva. No cal dir per què. Davant de la Mesquita ens venien les llàgrimes als ulls. Ningú no pot saber què sentíem davant aquelles pedres brodades... Hi hem vist l'esplendor d'aquella civilització que fou, evidentment, l'origen de la grandesa d'Espanya.

—I Barcelona?

—Barcelona amb la seva trepidació i la vitalitat ens aclapara. I és clar, ens encisa alhora. Hem vist passant, només passant, l'Exposició, que ens ha semblat, efectivament una meravella. Esperem veure els jocs d'aigua i de llum, que són d'una riquesa oriental — ens han dit.

Ens hi estarem quatre dies i després cap a València i Granada que ens interessa enormement de veure. I, finalment, al Marroc, a dir com hem estat rebuts i a situar les ciutats visitades al lloc d'honor que els pertoca.

El ministre de Justícia és un diplomàtic molt fi. No hi ha manera de cenyir-lo a una resposta concreta.

—Parleu-nos de la vostra política — li demanem. — ¿Hi ha calma absoluta al vostre país? No hi ha perill?

Ell només somriu. I diu amb una veu molt segura:

—No; no parleu de perills. Qui hi pensa?

—Digueu-nos, doncs, com és administrada la Justícia al vostre país.

El nostre territori és governat pel Gran Visir Ben Assus, el qual depèn del Califa, resident a Tetuan. El nostre Tribunal Suprem és presidit pel ministre que ara visita Barcelona i format pels «ulamas», és a dir, els «savis elegits» entre els jurisconsults de més fama.

—I quins estudis fan?

—Els nostres homes de lleis estudien a Tetuan i a Fez a les «Karacien», o sigui a les Universitats com les vostres on estudien dret àrab i religió, a base del Credo malequita. Segons llur aplicació i llur talent surten amb diversos graus, el millor dels quals és el d'«aduli» (notaris). Els seleccionats entre els «adulis» són els «mujtis» i aquests trien el Cadí, és a dir, els jutges.

—I fins on arriba llur competència?

—Entenen en els afers que afecten els moros en general. Entenen en els que afecten els estrangers quan es tracta de propietats, no inscrites al Registre de la Propietat. En tot el referent als altres afers espanyols o estrangers actuen els tribunals espanyols.

—I, perdoni: ¿el Codi de 1914 quins resultats han donat en aquella Zona?

—Recordi que som una comissió oficial. Això no ho podem respondre.

En compensació ens parla de la nostra revista i ens diu que IMATGES en àrab és «Jouar».

I torna a fer la famosa rialleta de les evasives, per vintena vegada. Tenen el cotxes a punt i van a comparar si els jocs d'aigua i de llum de l'Exposició són tan orientals com fan córrer.

(Fotos Sport)

S. i V

Un monument desconegut dels barcelonins

Des de l'any 1898, el general negre Ulises Heureaux té una estàtua a Barcelona

El general Ulises, vist de la vora. Si no es tractés d'una estàtua, es podria dir que en la seva cara s'hi reflexa la tristesa de no haver pogut anar al seu país

(FOTOS TORRENTS)

AVINGUDA d'Icària, 170. «Magatzems generals de dipòsit del Crèdit i Docks de Barcelona». Un carreró d'entrada, amb les parets una mica ennegrides i l'adoquinat sotraquejat per l'escàndol de mil camions. Una vintena de passes i, de sobte, apareix a mà dreta, el que cercàvem.

El que cercàvem era el monument al general negre Ulises Heureaux. Aquí el tenim, vestit de generalíssim, enfilat dalt d'un cavall. El conjunt eqüestre, està voltat per un jardinet ben conservat. Breu: un monument amb totes les de la llei. Cap a la dreta s'estén el paisatge tradicional dels Docks. Uns quants centenars de tractors, protegits amb veles. Caixes de totes dimensions. Al davant, els grans magatzems coberts...

¿Com és que aquest monument es troba aquí? L'emplaçament, val a dir-ho, no és pas dels que conviden a les filigranes urbanístiques ni homenatjadores... ¿Un misteri?

Mirarem d'explicar-ho.

* * *

Girem la mirada enrera, cap al panorama confós de la Història centro-americana.

L'any 1897, a la República de Santo Domingo. El general negre Ulises Heureaux, com tots els generals d'aquelles latituds que saben l'ofici, creu arribat el torn de fer, ell també, la seva revolució. El *pronunciamiento* li surt bé, i ja el tenim convertit en dictador de Santo Domingo. Què farem ara? El general Ulises no dubta gens: És qüestió de fer-se aixecar una estàtua. Però... qui la farà? En tot el país no hi ha un sol escultor que tingui cara i ulls... Una casa comercial catalana establerta a Santo Domingo resoldrà l'afer. Tindrà cura d'encarregar l'estàtua a un artista de Barcelona.

Tot marxa com una seda. L'escultor Pere Carbonell comença de treballar amb el general Ulises i el seu cavall. Unes setmanes després, a la Fundició Masriera converteixen en ferro el grup eqüestre. L'embalen i el porten als docks. Cal només ficar-lo en el vaixell que ha de portar-lo a l'altra banda de l'Atlàntic.

Amb aquestes, a la República de Santo Domingo torna a haver-hi revolució. Ara és el President Giménez el que ha fet el *pronunciamiento*. El general Ulises Heureaux morí assasinat, mentres la seva estàtua estava esperant en els Docks de Barcelona.

Unes mans piadoses l'han voltat de flors i d'una palmera, per tal que no s'enyori tant...

I passa el que havia de passar. El President Giménez diu que no vol saber res del General Ulises i que no està per estàtues, encara que siguin eqüestres. La casa comercial que havia encarregat el monument no té més remei que pagar a En Pere Carbonell. I l'heroi santo-dominicà es queda definitivament embalat, al pati dels Docks, amb destí inconegut.

Passen els dies i els mesos i ja ningú no es recorda del general Ulises. La caixa on és tancat, abandonada a sol i a serena, es va perjudicant. De mica en mica la fusta es podreix i, un dia de molt vent, la caixa se'n va definitivament a Cân Pistraus. Davant de la sorpresa consegüent, el general Ulises i el seu cavall fan una inesperada aparició en mig del pati dels Docks.

Pobre general Ulises! Afortunadament, unes mans piadoses no l'abandonen. Els obrers dels Docks li aixequen un pedestal i el volten de flors i d'una palmera, perquè no s'enyori tant. I allà el tenim, des de l'any 1898 presidint heroicament el trànsit quotidià de la càrrega i la descàrrega. Els ulls dels habituals d'aquell lloc ja s'hi han anat acostumant i se'l miren familiarment, sense sorpresa; però de tant en tant, es presenta un foraster que no pot dissimular la seva estranyesa.

— Qui és aquest senyor del monument?

És difícil i llarg d'explicar. per tant, hom ha hagut de cercar una resposta expeditiva:

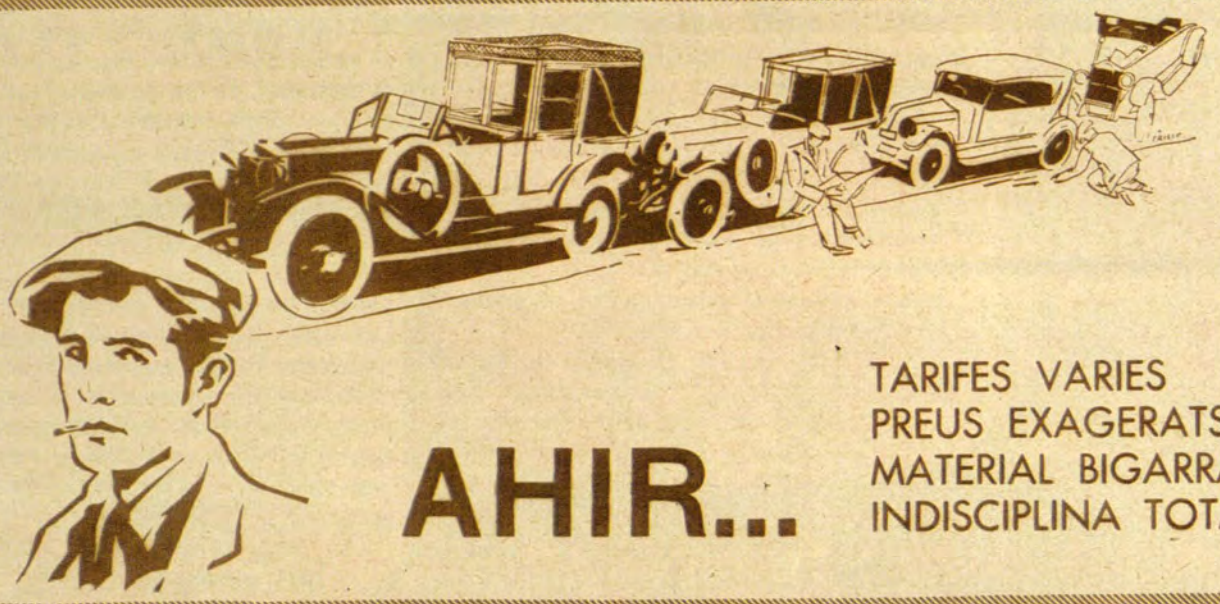
— És el fundador dels Docks — us diran.

JOSEP MARIA PLANES

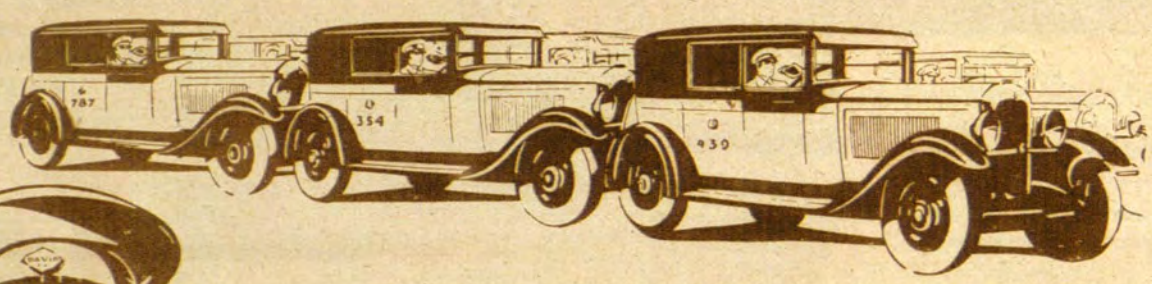
El gest solemne del que un dia fou dictador de la República de Santo Domingo i que avui presideix el trànsit quotidià dels Docks de Barcelona

LOS TAXIS

AHIR...

TARIFES VARIES
PREUS EXAGERATS
MATERIAL BIGARRAT
INDISCIPLINA TOTAL

AVUI...

TARIFA ÚNICA
PREU JUST
MATERIAL UNIFORME
PERSONAL DISCIPLINAT

?

DEMÀ...

TARIFES DESORIENTADORES?
PREUS INSOSTENIBLES?
MATERIAL.....?
PERSONAL.....?

SI S'AUTORITZÉS UNA LLUITA DE PREUS
¿FORA POSSIBLE MANTENIR LA QUALITAT I LA DISCIPLINA?

Vilumara

El gran ramblejador

Ara és el temps que Maurici Vilumara deixava la Rambla i se n'anava a Puigcerdà. La Rambla ha estat el seu món. Hi ha nascut al peu—carrer de la Morera—i sobre unes golfes que hi donen, ha fet la seva obra. Ell que rodà per Nova York i per la majoria de les ciutats d'Europa, tornà sempre al Born amb un enterniment una mica més pujat cada vegada. Refusà un bon contracte a l'Havana, més que per por de la mar, per no estar deu anys sense veure la Rambla.

Maurici Vilumara ha fet la vida de «La Morera», al carrer d'Escudillers, passant per l'estanc del carrer de Sant Pau. Als seus vuitanta anys no sabia adormir-se sense passejar les seves patilles per la Rambla, a punta de dia.

Els ulls verd-gris del gran escenògraf han presenciat la flor del nostre barcelonisme. Han vist l'enderrocament de les muralles, però també la urbanització de Montjuic.

Des d'unes butaques del Liceu

Vilumara—deixeble de Martí Alsina a Llotja—, des de les dues butaques de propietat que tenien al Liceu els seus pares, contemplava els daurats, els bastidors i les bambalines de l'escenari com un món d'encantament. El seu pare era fabricant de teixits, però ell volia ésser escenògraf. (En aquell temps un fill pintor era una vergonya per a les famílies.)

A Llotja va fer exercicis de pintura al tremp. Als tallers de Soler i Rovirosa comença a pintar metres de tela. L'any de la revolució de Setembre, que és l'any en què entrava a la

Un magnífic retrat de Maurici Vilumara, als vint anys

Quan l'avui famós escenògraf Salvador Alarma era deixeble d'En Vilumara..

«quinta», ja tenim Maurici Vilumara escenògraf únic del Liceu.

De "Mignon" a l'"Or del Rhin"

El primer decorat que signà Maurici Vilumara fou el de l'òpera *Mignon*. I van seguir-lo el bé de Déu de «mig repertori» i de «tot repertori», que en deien els empresaris: casa rica, casa pobra, jardí, bosc i aquell teló «de fons», imprescindible.

Les obres que han sortit del seu taller, Maurici Vilumara les ha pintades tot sol. No tingué mai ajudants ni deixebles. Un home per netejar els pinzells i omplir els pots, i gràcies. Lliurava sempre els decorats amb anticipació. Ningú no pogué acusar-lo mai d'incompliment.

La seva darrera obra, inacabada, és un decorat per a *L'Or del Rhin*. El decorat que pintà abans fou un bosc per a *La ciutat invisible* i el nou decorat de *Aida*. El vell decorat d'aquesta obra va pintar-lo ara fa seixanta-dos anys, quan l'òpera va estrenar-se al Liceu.

El seu taller era sobre la gran sala d'espectacles. A les tardes, tot pintant, podia sentir les veus dels cantants més famosos del món. Així aprenia òperes de memòria.

Sota la pomera de "Guillem Tell"

El Liceu ha estat un escenari triomfal per a Vilumara, però en tenia també un record tràgic: el de les bombes. Era el dia que representaven *Guillem Tell*. Fins a darrera hora, pintà al seu taller una pomera per al decorat: la de la sageta. Durant la representació s'estava a «la banyera» de l'escenògraf, a dintre l'escenari. De cop i volta va sentir com un tret de pistola. Va guaitar per la reixeta del marc de la boca de l'escenari. Veié un núvol de fum espesseït, blavós. Tot això gairebé silenciosament. Després, hom va adonar-se que hi havia morts i ferits. Ell i el seu germà, cap de maquinària, collaboraren en els treballs d'auxili. En separar els rengles de butaques, per a treure els morts, van adonar-se de l'altra bomba que no havia esclatat.

«La pomera de *Guillem Tell*—deia—no ha estat la del bé i del mal, com en el paradís, sinó únicament la del mal.»

Aquella empenta...

Vilumara mai no havia volgut sortir a rebre els aplaudiments del públic. En canvi sortia a l'escena sempre que calia per a fer d'actor o de comparsa. El dia de l'estrena de *Ton i Guida*, el seu decorat aconseguí un gran èxit. L'ovació fou imponent. El públic reclamava la presència del gran escenògraf. Com que es trobava a l'escenari, hom va donar-li una empenta per a fer-lo sortir. Però va

El gran escenògraf sempre havia tingut molta afició a disfressar-se. Aquí el tenim convertit en un heroi d'opereta de finals de segle...

poder escapar-se i va anar a parar, no sabia si al mig de la Rambla o a la Rambla del Mig.

Ara, malalt encara, deia un dia a uns amics:

—Ara sí que hauríeu de donar-me una empenta com aquella per a fer-me anar a parar al mig de la Rambla, i treure'm del llit...

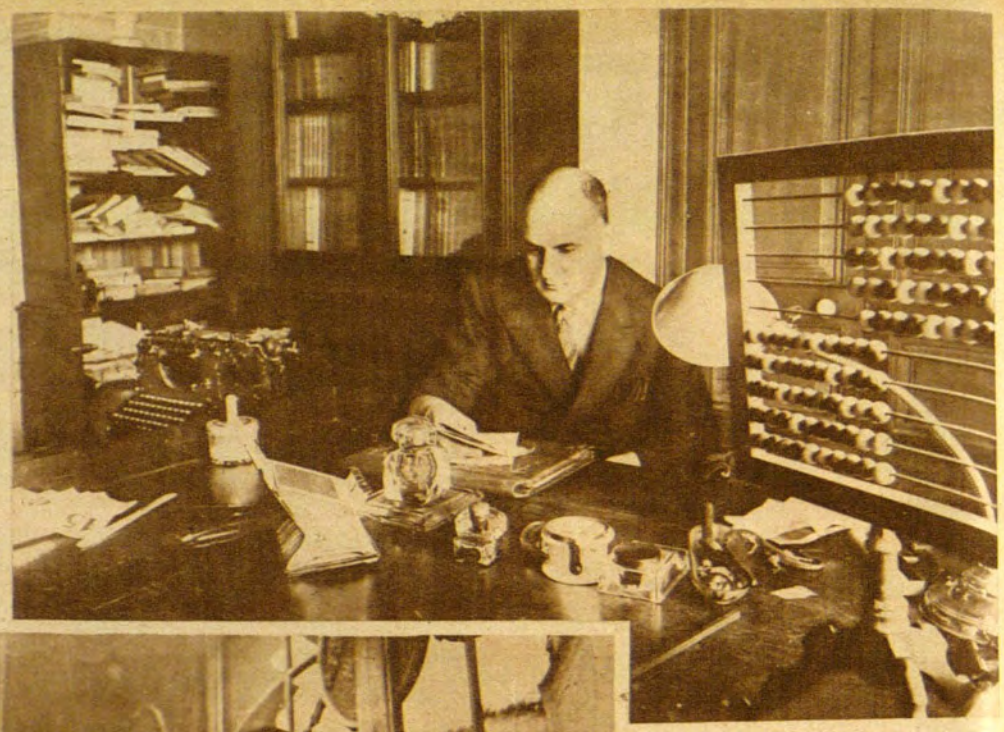
Els que en anar-lo a veure li deien:

—I donc, que fem, Vilumara?

—Què fem?—responia—. Angúnia, com podeu veure.

M.

Una tarda a Martorell, amb Francesc Pujols i Josep Pla

En aquest despatx, Francesc Pujols ha elaborat, elabora i elaborarà la seva obra en pro de la grandesa de Catalunya

S'ha dit que En Josep Pla és l'autor més llegit de Catalunya. En canvi, En Francesc Pujols ens ha manifestat més d'una vegada que era l'autor més poc llegit, també de Catalunya.

Ara, doncs, es dóna el cas que l'autor més llegit fa un llibre sobre l'autor més poc llegit. I, per fer-lo sobre el terreny, s'ha traslladat a Martorell, la vila del Pont del Diable i pàtria eventual d'En Francesc Pujols.

Martorell, a vint-i-cinc minuts d'automòbil de la Plaça de Catalunya. La «Torre de les Hores» residència del senyor Pujols.

— Que hi és, ell?

— No. Deu ésser al Circol...

Anem al Circol:

— El senyor Pujols?

— Deu ésser a l'Ateneu...

Anem a l'Ateneu:

— El senyor Pujols?

— Deu ésser a la fonda, amb el senyor Pla.

De fet, el senyor Pujols no era al Circol, ni a l'Ateneu, ni a la fonda. Les coses sempre van així. Efectivament, en una cantonada descobrim el capell gris de l'autor de l'«Història de l'Hegemonia catalana» i el barret fort de l'autor de «Coses Vistes».

Encara que sembli el contrari, aquí En Pujols i En Josep Pla no contemplen el pas de cap manifestació en honor seu...

El Pont del Diable

— I què: com va aquest llibre?

— Oh!, oh! — va fent En Pla — Aquest home, Mare de Déu, quin home!

Sembla que En Pla està literalment engrescat. La companyia d'En Pujols, les interminables converses sobre tots els temes humans i divins el fan feliç. En Pla, que té una gran capacitat admirativa, admira En Pujols amb totes les seves forces. De tot plegat n'ha de sortir un llibre forçosament interessant.

Anem cap el Pont del Diable. En Pujols té un especial interès a fernos adonar del mèrit de l'arc romà que dóna entrada al pont.

— Estem treballant, i el que treballarem, per aconseguir que desenterrin la meitat d'aquest arc que, com veieu, està sota el nivell de la carretera. És una llàstima, perquè aquest arc té les justes proporcions romanes. Un cop desenterrat, despertarà l'admiració dels forasters.

El Pont del Diable, és un lloc que convida a la fotografia i, naturalment, En Cases en treu tot el partit possible.

Passar l'estiu tot l'any

En Pujols ha escrit que «arribarà un dia que els catalans anirem pel món i ho tindrem tot pagat». La profecia encara no ha començat a complirse, però de moment els que ho tenen tot pagat, són els

Un amable contrallum del Pont del Diable, amb el seu famós arc, que, segons conta En Pujols, té les justes proporcions romanes...

Josep Pla, Francesc Pujols, J. M. de Sagarra, López Llausàs i l'autor d'aquest article, no estan pas ben convençuts d'interpretar l'escena del bar «comme il le faut»...

amics d'En Pujols que van a visitar-lo a Martorell. Això pot comprovar-se fent el tomb pels cafès de la població. Perquè el nostre home no té preferències: és amic de tots els locals i de totes les persones.

— Sí, es clar...—diuen la gent de Martorell.—Aquest Don Paco és un senyor molt divertit, que té quartos i vol estar bé amb tothom...

I En Pujols ho ha aconseguit d'estar bé amb tothom. Des del rector fins al darrer ciutadà, passant pel caporal de la guàrdia civil, tots els martorellins cultiven una tendra simpatia pel seu il·lustre veí.

En Pujols hi viu bé, a Martorell. Ara per ara, no enyora gens Barcelona. Un seu amic de la penya del Círcol, va trobar una curiosa justificació de la vida de D. Paco.

— Vet aquí — li va dir — que vostè ha trobat la manera de passar l'estiu tot l'any...

On és Catalunya?

— Catalunya és això — ens explica En Pla —: Martorell, Vilafranca, Manresa... Tot el demés són romansos.

— És clar — confirma En Pujols —. Per exemple, això de la República aquí Martorell ja ho tenim resolt. És a Barcelona que no us acabeu de posar d'acord...

El llibre

I aquest llibre, en definitiva, què serà? Josep Pla ho explica així:

— Un compendi, un resum de tot el sistema filosòfic d'En Francesc Pujols, comprenent tot el que ja ha escrit, el que escriu i el que escriurà.

En el cafè, amb la gent de Martorell, Francesc Pujols i Josep Pla s'hi troben com el peix a l'aigua

— Sobretot, el que escriuré — intervé En Pujols. — Perquè, dit sia entre nosaltres, encara no estic, ni de bon tros a la meitat de la feina que he de fer.

— ¿El llibre serà en forma d'interviu, o bé cedint la paraula al personatge, tal com vàreu fer amb la «Vida de Manolo»?

— Ni d'una ni altra manera.

— ¿I, com ha estat «muntada» aquesta obra, si es pot saber?

— A base de converses, sobretot. I, després, prenent peu d'una sèrie de notes que En Pujols em facilita — diu En Pla.

Passi-ho bé senyor Pujols...

Ha arribat l'hora de marxar. Al peu del cotxe, En Josep Pla fa una darrera reflexió:

— No sé pas com podeu viure-hi a Barcelona. S'està tan bé, aquí Martorell..,

— De debò? — pregunta En Pujols.

— Bé veureu, potser hi ha un excés de mosques, però pel demés...

El cotxe s'engega. En Pla i En Pujols, que s'han quedat al mig de la carretera, es van fent petits, petits, i finalment, desapareixen en un revolt.

Uns dies més tard, En Pla ens havia d'arribar a Barcelona amb un posat si és no és de nàufrag que ha trobat una illa. Els seus enterniments vilatans s'havien aigualit una mica. En el moment de les confidències, deia a tothom que volia escoltar-lo:

— Les mosques m'han tret de Martorell, les mosques m'han tret de Martorell!

JOSEP MARIA PLANES

«Aquesta gent que apliquen a la política el mateix criteri «artístic» de «Les joies de la Roser»... — diu En Pla al seu reduït, però selecte auditori

ESCENES RURALS

DEL CAMP A L'ERA

La Sega

Els homes ja són al camp i tot just el dia clareja. Xiulen les aloses matineres tot enfilant-se amunt, cercant el primer raig de sol i un oratge suau i fresquet fa moure les espigues amb un tremolor lleuger. Els segadors es parteixen els rems i cadascú ja és al seu lloc. A dalt a la masia, que mostra de lluny l'ampla tossa de les seves teulades grogues de molça, tothom trasteja d'allò més. El vailet ja ha engegat el bestiar i ja es senten les esquelles dels bous ressonar per la roureda; i a dins la casa, la mestressa feinera i les minyones esparrabitllades, un cop aconduït l'aviram i arranjat l'aveurai dels garrins, preparen la beguda per als homes del camp, car la feina és mascle

Una escena de sega sobre el fons magnífic del paisatge de Camprodon

d'allò més i cal que remullin sovint la gorja i s'atipin força.

El blat va caient, arranat per la falç ben esmolada, i les garbes, ben lligades, van deixant marcat per terra el rastre dels segadors. El sol va pujant enrarint l'ambient i caldejant l'atmosfera, que sembla feta de plom fos. Els segadors es preserven dels raigs del sol amb unes immenses paioles i, així i tot, suen de bo de bo. Hom diu que els segadors suen el vi. Sabeu què vol dir això de suar el vi? Veieu el que escriu Marian Vayreda en un del capítols de «Sang Nova» en el que pinta magistralment unes escenes de sega i que quasi hauríem pogut transcriure íntegrament en aquestes pàgines: «Els segadors, debatent-se entre els raigs xardorosos del sol i les seves reverberacions de la palla resseca, sostenen ses energies gràcies a una transpiració copiosa, alimentada per abundants refrigeris d'un vi de pocs graus. Aquesta transpiració, en alguns moments, arriba a ésser tan abundosa i ràpida, que les camises queden tenyides de la matèria colorant que el cos no ha tingut temps de transformar. Llavors diuen que suen el vi.»

La carreta fabulosament carregada, que portarà les garbes a l'era

Quan al punt de migdia la campana del veí santuari, arrecerat a la ubaga d'unes muntanyes i amagat darrera la frondositat d'uns roures centenaris, assenyala el toc de l'«Angelus» migjornal, la masovera i les minyones baixen la minestra als segadors que de bona gana l'esperen. Un bon plat d'amanida, una gran cassola d'arròs i bacallà amb xamfaina, ben acompanyat tot amb gruixudes llesques de pa moresc i bones xarricades de vi negre. Què més voleu? Una hora o sis quarts de *migdiada* a l'ombra d'un arbre si n'hi han per les margeres o sinó, al recés d'un garballó i apa, a tornar-hi! El *zist-zast* de les falçs arranant la palla torna a fer-se sentir arreu del camp.

Cap al vespre, quan el sol, ja post, dóna les últimes pinzellades de vermelló als celatges triomfals a la Gustau Doré, els segadors deixen llur feina per a reprendre-la a l'endemà si és que no l'han acabada o per anar cap a altres terres en cerca de nous termes per balejar.

Els garballons

Els garballons, un cop fora els segadors, resten al camp arrenglerats en llargues fileres, esperant que els raigs de sol i la serena de les nits acabin de madurar el blat de les espigues i fer que ragi més a l'hora del batre. Una quinzena al camp, formant garballons, és necessària per tal d'assegurar una

bona batuda. Mentrestant, els bous passaran per damunt del rostoll arrosegant la feixuga rella i prepararan el terreny per a fer-hi les tardanies.

Cap a l'era

La carreta surt del camp tota ensimbrollada bandejant d'un cantó a l'altre com si estés a punt de volcar. Va seguint l'estreta carretera que mena cap a la casa, resseguint les feixes i turons, entre dues parets de verdissa i espinabesses, al pas mandrós del parell que el mosso va estirant al davant amb les cordes a les mans. En arribant a dalt, a l'era, hom descarrega la carreta i les garbes s'apilen en uns munts que en diuen modalons. I així, tantes voltes com és necessari, van desfent-se els garballons i portant les garbes cap a l'era, esperant el dia de la batuda, que no tardarà gaire a arribar.

La batuda

— Demà batem — diu l'amo — caldrà matinejar.

La batuda. Lentament, els bous van sardanejant al ritme mandrós d'una cançó

Fent el paller

Bon punt a sol ixent comença a tenyir-se el cel amb la claror rosada del nou dia, a l'era tot és trasbals. Els homes desfan els modalons escampant les garbes, encara humitejades per la rosada de la nit, per damunt de l'era. La batuda sol fer-se de dues maneres; en les cases de molt rem, lloguen una o dues *cobles* d'eugues; en les masoveries més modestes, però, s'acontenten amb un o dos parells de bestiar boví i, per bé que més a poc a poc, fan la mateixa feina. En algunes grans masies empren ja modernament les màquines de batre, que fan soroll de ferramenta i llencen fetor de gasolina; d'això no en parlem; això està molt bé, però no fa bonic. El sol ja pica i al bes dels seus raigs la palla cruix i s'aclivella; els bous mandrosament van sardanejant damunt l'era i les espigues sota els peus llurs, entreguen generosament el gra que fins ara havien guardat amb condicia.

— Fa calor, Jepus! Sembla que sueu!

I En Jepus, que fent de *tocador* al mig de l'era presideix la festa, amb les tirandes a una mà i les xurriaques a l'altra, tot fregant-se amb el revés de la mà la cara mal afaitada que duu tota plena de boll, ben segur que us respondrà:

— Això va bé; ara és quan la palla es fa bona!

Mentrestant, al costat de l'era les mòltes estan preparades i van muntant-se els pallers, uns homes des de baix alçant forcades de palla i un altre al cim, escampant-la regularment fins a coronar la cimera.

Els grans de blat i el boll, tot barrejat, resten a baix a l'era o a dintre la cabanya, esperant l'hora d'aventar. Avui dia quasi totes les cases ho fan a màquina això de separar el boll del gra. Abans pertot es feia aprofitant les hores de vent fresquet, llençant a l'aire palades de barreja que es destria tot seguit. El boll, les arestes i els brins de palla, a l'impuls del vent, volen una estoneta i van a petar fora de l'era; el gra massís i pesant—aquest minúscul llonguet que és un gra de blat rublert de farina—torna a caure dintre el clos i amb les escombres l'apilen per ensacar-lo tot seguit.

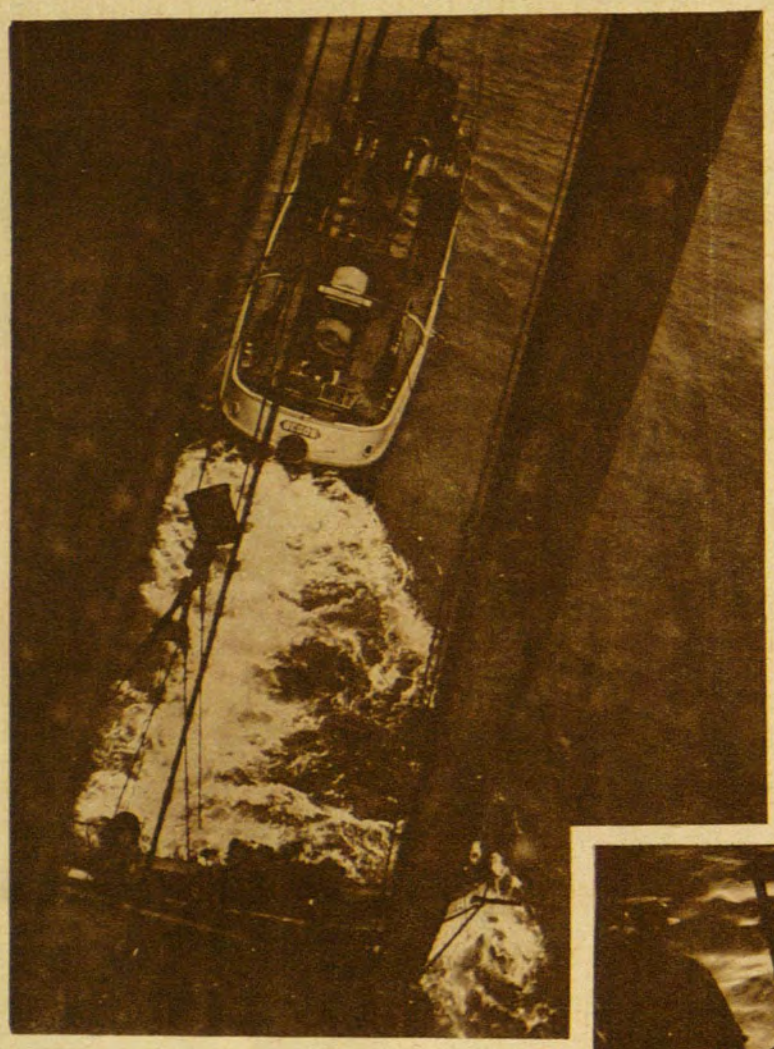
(FOTOS VILALTA) J. V. A.

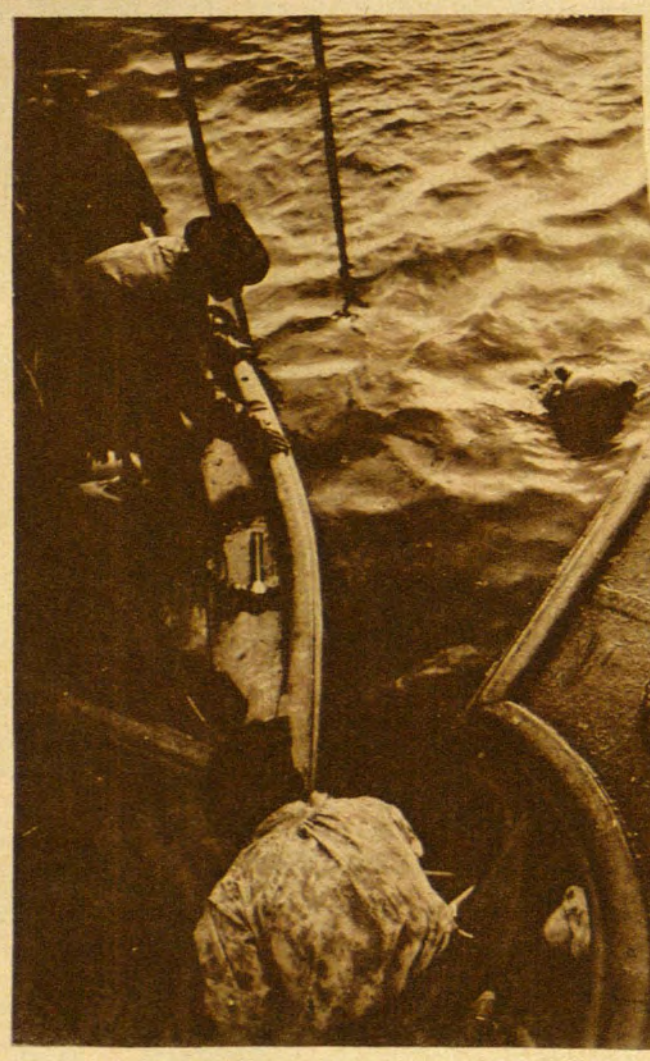

Ja hem batut! El blat ja és al graner ben ensacat i ben lligat. Ja es pot dir blat! Els pallers aixequen cap al cel les seves torres grogues i les carretes reposen, cansades de tant grinyolar

EL SALVAMENT DE LA BARC

El vaporet que remolca la guia que ha de treure la barca «Isabel», enfonsada fa un mes i mig. Foto presa des del capdamunt de la guia

Després de mitja hora d'estar a sota l'aigua, el bus torna a sortir, després d'haver lligat les cordes a la barca ensorrada

De Vilanova al fons del mar

Fa uns dies — molt pocs — ha desaparegut a la sortida del port, una boia. Hi era per indicar un perill als vaixells que entraven i sortien. Des del 25 d'abril hi havia enfonsada, en aquell indret una barca. S'hi ha estat exactament, un mes i mig.

Era una barca del «bou» que tornava aquell dia de Vilanova. S'havia passat la nit pescant, a sis milles de la costa, i venia plena de peix. Però després de la bona pesca, va començar la tragèdia pel camí de tornada. Era encara ben lluny de Barcelona que va avariar-se-li el timó. Els tripulants, amb dos rems a popa, van anar «servant» la barca. Pels volts de les nou del matí arribava davant la Farola del Port.

Amb l'escullera a quatre cops de rem, els tripulants respiraven. Contemplaven com s'acostava el «Cap Qrejo» sense témer res. Avançava segur i semblava ple de bones intencions. Però de la vora va ésser tot un altre. Va envestir la barca per l'«aleta» de la part de «bavor», (a l'esquerra) i va arrossegar-la un bon tros enllà. De cop, la barca va donar una volta de campana i colgà els tripulants. Però per la mateixa força de l'envestida va giravoltar. Els pescadors així van poder salvar-se per miracle.

Nedant, nedant, gairebé sense roba, i ni girant-se a mirar la barca, van arribar a la Farola, amb la mort pintada a la cara.

"El grec".—Li diuen «el grec», però es diu Alexandre i és efectivament de Grècia. És un bus del port de Barcelona. L'hem conegut el dia del salvament de la barca «Isabel», a les set del matí. El vàrem conèixer al cap de mitja hora d'estar dins de l'aigua. Quan arribàrem, hi havia encara, a flor d'aigua les bombolles del capbussament.

Aquestes bombolles es tornen a formar, de tant en tant. El bus ronda per allà la vora. Els seus homes ens preparen la presentació. Ens diuen que a part del vestit de goma, el pes que porta a l'esquena i al pit pesa mig quintar. Les sabatasses mig quintar cada una i ja no parlem de la caparulla.

És un mal ofici—ens diuen. Cada dia hi ha més feina a trobar-ne. Per a fer-se bus cal ésser tot un homenàs amb un pit per a resistir les grans pressions de l'aire. El bus no sap mai en vestir-se, si es podrà treure el casc amb les seves mans.

El grec ja fa mitja hora i cinc minuts que és sota l'aigua. Ens diuen que ja és una proesa. Tornen a produir-se bombolles. Es veu que forfolla pel voltant, però encara ta el cor fort i no surt.

El llenguatge de la corda.—No surt, però, aquesta corda s'agita amb una gran violència. Els moviments d'a-

questa corda són el
nyó escardalenc és el
bus en té un. Amb
Amb l'altra, una cor
la vida del bus.

Què vol dir aques
volen dir aquests do
molor d'ara? Fa de
dialoguen perfectame
Cap d'aquests cops d
Demana una destral

En sortir
humor i

trenta metres. O
tat de tallar-se-l
el perill de que
aquest cas, li fa

Però el grec
Es treu el casc
una mena de c
de creure que

Ara hi ha p

El bus ha tr
sense pals i to
això entre boci
Entre el bus i
ment. Es tracta

"ISABEL"

el [illegible]atge del bus. Aquest mi-
s el [illegible]home de confiança. Cada
un [illegible], aguanta el tub de l'aire.
cor[illegible]tre totes dues mans hi ha

[illegible]ues[illegible] de corda insistent? ¿Què
dos[illegible]ps espaiats? ¿I aquest tre-
de [illegible]dir. Ells dos s'entenen i
mes[illegible]erò podem estar tranquils.
s de[illegible]la no és el senyal d'auxili.
ral [illegible]a altra corda. El bus és a

rtir[illegible]gua, el «grec» no ha perdut el bon
r i d[illegible] un somriure als lectors d'**Imatges**

La barca «Isabel», al moment d'ésser hissada a flor d'aigua

es. O[illegible]perill pot córrer? A més de la possibili-
-se-l[illegible]b de l'aire hi ha, en aquesta feina d'ara,
e que[illegible]res entre les desferres de la barca. En
li fa[illegible] mans una corda.
rec [illegible]rt tan rioler com en la nostra fotografia.
cas[illegible] passa la mà pels ulls enlluernats. Parla
de [illegible]mallorquí. Ara que s'ha de vestir, costa
que [illegible]li ha tocat ni una gota d'aigua al cos.

[illegible]a po[illegible]

[illegible]a tro[illegible]a barca tombada sota la part de bavor,
i to[illegible]berta de cordes i maletes de pesca. Tot
boci[illegible]fusta i restes dels vestits dels tripulants.
us i e[illegible]tita Bonet fan el pla estratègic del salva-
acte [illegible]met-li dues bragues: una a proa i l'altra a popa. La cosa és difícil i molt arriscada perquè abans de poder passar les bragues, cal alçar suficientment la barca. En això hi ha sobretot el perill de quedar-s'hi a sota.

Al moment de baixar el bus per a fer aquesta operació hi ha entre els de dalt un moviment d'angoixa. El minyó que hi parla amb la corda als dits és tot abocat a l'aigua. Li dóna més corda, mentre l'ajudant no para de fer-li aire. No es veu cap bombolla. Això vol dir que el «grec» treballa a una pila de metres de fondària.

El braç de la *càbria* va baixant... La càbria és aquesta embarcació de gran tonelatge des d'on contemplem el salvament. Hi ha els dos braços, en forma de triangle per a moure el braç central. Aquesta càbria és la més gran del port. Pot alçar fins a 80 tonelades. Serveix per aquests casos de salvament i per posar blocs a l'Escullera.

Fa 20 minuts que el bus brega per alçar la barca. No ho ha aconseguit, ni es decidefx a sortir. La corda ens diu que treballa i es mou activament. Ara, ara baixa la càbria. La barca és ja una mica alçada. El «grec» ja pot sortir.

Un cel gris i un temps plujós han acabat de dificultar la complicada maniobra del salvament

Entre dues aigües.—Hi ha una mala estrella per aquesta barca que és a hores d'ara al fons del mar; però no s'hi estarà gaire. A l'hora de sortir-ne, comença un xàfec més a a propòsit per enfonsar una barca que per ajudar a treure-la. Entre dues aigues la càbria maniobra lentament, amb gran dificultat. Els homes aguanten la pluja sense moure's del lloc. És el moment decissiu. La barca puja. Una vacil·lació a hores d'ara la tornaria a enfonsar. L'escena amb la pluja de fa gairebé tràgica i evoca a tothom el moment de l'enfonsada i el perill de mort de tots els tripulants. La barca surt sense pals tal com havia dit el bus. El mes i mig d'estar a l'aigua ha acabat d'esmicolar-se per si no ho fos prou de l'abordatge. Costa de reconèixer que era pintada de blanc. La roba esquinçada que hi ha per sobre i la terrissa esbocinada dels cànfirs, fan pensar en la lluita dels pescadors per al salvament. Entre dues aigues, la de la pluja i la que l'ha colgada, la barca «Isabel» és salvada.

Fins a una altra enfonsada

El remolcador es fa càrrec de la barca. La grua ja ha fet el seu paper i li cedeix. Ja la tenim cap al port, sota la pluja. La barca amb prou feines s'aguanta, fa pena.

La trobareu al moll de Llevant, si us fa goig de veure-la. Els tràmits prohibeixen que per ara sigui repintada i revestida com es mereix; la barca s'estarà al moll dies i dies. Ara que ja és ben eixuta, només amb tres pals i una vela es llançaria al mar encara que li anunciessin una nova enfonsada.

* * *

El salvament d'una barca al nostre port no és un espectacle de cada dia. Els cinc busos que hi són de servei permanent no estan massa enfeinats. Els pescadors de l'escullera que s'hi passen gairebé la vida tampoc no us en contaran gaire. En el nostre port—i en aquest cas ja era a la sortida—el salvament d'una barca encara que es digui «Isabel» és equivalent al salvament d'un transatlàntic en unes altres aigües de més mala jeia.

(FOTOS SPORT)

GABRIEL CASES

BRIC a BRAC

A aquests gossets els han dit: «Mireu, aquí hi ha un cotxe de la vostra mateixa raça...» Tots els cadells han sortit de la caixa per a veure'l i han trobat que no els havien enganyat

Ingenuïtat

Un advocat amic nostre ens conta la següent història que li acaba de succeir amb la seva criada:

L'altre dia (jo visc al carrer de Claris) quan estava a punt de dinar, la criada em diu:

—Dispensi, me n'he d'anar un moment per un encàrrec. Tornaré de seguida.

Al cap de mitja hora encara no havia reaparegut. I al cap d'una hora tampoc.

Finalment va arribar.

—Perdoni que hagi trigat tant, és que he trobat un del poble i m'he entretingut.

Pausa.

—I escolti. De quin poble és vostè?

—De Barcelona, senyoret...

Aquí tenim Peter Kuerten, el famós vampir de Dusseldorf, rodejat d'un estol de noies boniques. Val a dir que amb el senyor Kuerten, aquesta mena de bromes només se li poden fer en fotografia

La història jueva més curta

Fa calor.
Isaac diu a Levy:
—Anem a prendre alguna cosa?
I Levy contesta amatent:
—A qui?

AUTORS INÈDITS

Abans—ara ja no tant—rebia moltes comèdies que m'enviaven autors inèdits perquè les llegís i els digués la meva opinió.

Un dels manuscrits que em fou enviat, anava acompanyat d'una carta que deia així:

«Senyor Rossinyol: ¿Us voleu jugar deu pessetes que no llegireu aquest drama?»

Jo li vaig enviar les deu pessetes, amb una carta que deia:

«Heu guanyat».

SANTIAGO ROSSINYOL

Una frase de Bernard Shaw

"Els viatges—diu—formen la joventut i desformen els pantalons".

A cal metge

—Doctor, no cal que feu compliments, ja em podeu dir la veritat.

—Vós us curareu. No hi ha pas cap dubte. Segons les estadístiques, dels malalts del vostre cas se'n salva un per cada cent.

—I... què?

—Vós sou, precisament, el que fa cent que jo tracto i... encara no n'he salvat cap.

B. a B.

L'ASSASSINAT DE ROGER ACKROYD

PER A. CHRISTIE

TRADUCCIÓ PER A. MARCH

(Continuació del número anterior)

tenir temps per a passar una estona al meu jardí, abans de dinar, quan m'adoní que hi havia encara una persona al saló d'espera. S'alçà, i, en conèixer-la vaig restar sorprès, car Miss Russell, que era la visitant, és tant vigorosa que no sembla que hagi de recórrer mai a un metge.

La majordona del senyor Ackroyd és alta, bastant bella, però d'aspecte massa ferreny. Té uns ulls severs, una boca closa com si estés enfadada, i em sembla que si hagués d'estar a ses ordres tremolaria del matí al vespre.

— Bon dia doctor—, em digué. Us agraïria que em volguéssiu mirar aquest genoll...

El vaig examinar i no hi vaig trobar res. La relació de les sofrences que em féu Miss Russell era tan vaga que vaig sospitar per un moment que havia inventat el mal amb el sol propòsit d'interrogar-me sobre la mort de la senyora Ferrars. Després vaig veure que havia judicat malament, car ella no feu més que una distant al·lusió a aquell esdeveniment. No res menys, era ben evident que ella volia parlar amb mi.

— Moltes gràcies d'haver-me donat aquest liniment, encara que em penso que no produirà cap resultat.

Tampoc ho pensava jo, però vaig protestar. No li faria cap mal i hom ha de sostenir la professió.

— No crec en les drogues —, afegí Miss Russell, examinant els meus flascons amb desconfiança. —Fins de vegades són funestes. Penseu en la cocaïnomania. És molt freqüent en l'alta societat.

És probable que Miss Russell conegui millor que jo els hàbits de la gran societat i així no vaig tractar de discutir amb ella.

— Digueu-me, doctor, reprengué. ¿Hom pot guarir-se si és veritablement esclau d'una habitud d'aquesta mena?

No pot respondre's en pocs mots a una semblant pregunta. Vaig explicar a Miss Russell una curta lliçó que ella va escoltar molt atenta. Vaig maliciar que sota aquesta manera cercava noves sobre la mort de la senyora Ferrars.

— El veronal, per exemple —, vaig continuar.

Mes ella no va semblar interessar-se pel veronal. Fins canvià de tema i en preguntà si era veritat que certes metzines escapen a tota recerca mèdica.

— Ah, —responguí—. ¿Heu llegit històries de detectius?

Va confessar que sí.

— En tota història detectivesca—vaig replicar — hi ha generalment un verí rar que ve, quasi sempre, de l'Amèrica del Sud i del qual mai ningú no ha sentit parlar. La mort és instantània i la ciència impotent per a entendre-la.

— ¿Existeixen verament verins d'aquesta mena?

Amb un gest dubitatiu del cap vaig respondre.

— Crec que no, excepte el curare.

Vaig parlar llargament del curare, però el seu interès semblà de nou esmortir-se. Em preguntà si jo en tenia i crec que vaig

baixar molt en la seva estima quan li vaig dir que no. Ella partí a la fi i la vaig acompanyar fins a la porta, en el mateix moment que el gong anunciant el dinar ressonava.

Mai no hauria cregut Mis Russell interesar-se per històries de detectius. Em distreia ara evocar-la, sortint de sa cambra per a renyar una minyona indòcil, i després tornar-hi a entrar amb pressa per tal de llançar-se en la lectura del «Misteri de la setena mort» o una altra obra d'aquest gènere.

CAPÍTOL III

L'home que conrea carabasses

Durant el dinar diguí a Carolina que soparia a Fernly. No hi féu cap objecció; al contrari...

— Molt bé. Així ho sabràs tot. I a propòsit, què hi ha de Ralph?

— De Ralph? — vaig dir sorprès —. Res que jo sàpiga.

— Aleshores ¿per què s'estatja als «Tres indiots» en lloc d'anar a Fernly Park?

Ni un moment vaig posar en dubte el que deia Carolina. Del moment que ella afirmava que Ralph Paton es trobava a l'hostal del poble, el fet era ben exacte.

— Però si Ackroyd m'ha dit que era a Londres!

La sorpresa em féu oblidar del meu costum de no explicar mai res.

- Oh—, féu Carolina, el nas de la qual tremolava com en les grans solemnitats—. Ralph arribà ahir al vespre i encara hi és. Ahir al vespre es va passejar amb una noia. Això no m'estranyava de cap manera, car Ralph es passeja gairebé cada dia amb una noia. Però, ¿per què hauria escollit King's Abbot per aquest passatemps en lloc de seguir a Londres?

—Una de les minyones de l'hostal? — vaig preguntar.

— No. No sé qui és.

Devia ésser molt dolorós per Carolina de fer semblant declaració.

Però em sembla que ho puc endevinar,

(Seguirà en el número vinent)

FABRICA DE JOIERIA i PLATERIA FILL DE A. ORIOL
CIUTAT 7 PRAL.

En els soterranis del Ritz

EL QUE CONSUM DIARIAMENT UN GRAN HOTEL

Malgrat del calor que fa a la cuina, els «cokss» es poden permetre de tant en tant, aquestes fantasies

Un cop d'efecte esguerrat

CRIDORIA, soroll de pisa i de metall, un crit de comandament més fort que els sorolls, voleiadissa de banderes blanques, lluïssor d'acers polits, com per a una gran parada, un exèrcit en formació correctíssima i amb un pas, si fa no fa marcial, i l'esclat d'una trencadissa... Ara digueu si això no podria ésser una descripció—una mica tronada, és clar!—de Waterloo o del Marne. I és, en realitat, l'espectacle de la cuina del Ritz de dues a quarts de tres de la tarda. La sensació fóra encara més convincent si el casquet blanc d'aquest exèrcit no fos tan exagerat, ni planxat amb aquestes tavelles tan ben perfilades.

Les flors per guarnir les taules. Aquelles flors que en els banquets s'envien sempre, irremeiablement, a la senyora de l'homenatjat

I, sobretot si poguéssim prescindir d'aquella olor espessa, feta de mil olors que van apilantse, com els plats, les unes sobre les altres. Perquè aquest acumulament de bones olors no té res d'enardidor ni de bèl·lic.

Si hi ha bon humor, totes les feines es fan passadores. Fins el pelar patates...

La netedad és mitja vida

Hem entrat als soterranis del Ritz en bona companyia. Han baixat les escales al davant nostre, una vintena de cistells de maduixes. Han arribat en camió, després de fer una pila de quilòmetres, plegats amb una verdura vernissada de fresc i acabada de regar, probablement amb mangueres.

Per ara, podem continuar en aquest to camperol. Després del segon replà, som davant d'unes piles enormes de roba blanca, plegada i per plegar: torres de tovalloles, i munts de llançols i coixineres i tovallons. Quants? Totes aquestes dones són un nou tipus de rentadores. Les màquines enormes els estalvien la feina d'ajupir-se i àdhuc d'arromangar-se de mànegues. I els permet, en canvi, d'eixugar sense sol.

En aquest altre departament som encara en un bany de blancor. És el lloc més clar de la casa: hi ha les planxadores. Sota els llums florejats allisen puntes i fan tabelles a milers i milers... Interroguem els directors de cada departament:

—¿Tota aquesta roba en quants minuts passa de la brutícia a la netedad i les arrugues a la llisor més perfilada?

— Uii! Fa de mal dir. Mireu la feina. És un seguit. Fa de mal dir quan surt de la màquina o quan hi entra.

La trencadissa és un secret

Ens exaspera tanta blancor i no podem sortir-ne. Ara restelleres enormes de plats, sortint de la màquina, regalimants i lluents com una plata... Més enllà fan torres. Una torre de pisa, decantada i tot — i passi el xistol—Duem ordres concretes de fer estadística:

